

בעזהש"ת

ספר

משחת שמן

מאמרים ופנינים

בראשית

שנאמרו ע"י

הגה"צ מוה"ר ר' חיים שאול קויפמאן זצוק"ל

ראש ישיבת 'תפארת יעקב' גייטסהעד יצ"ו

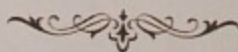
מח"ס 'משחת שמן' עה"ת ומועדים וענינים שונים

מאמרי חיזוק והתעוררות ויסודות

בחובת האדם בעולמו

פנינים הערות וביאורים

לפי סדר הפרשיות

יו"ל ע"י

בני המחבר

תשרי תשע"א לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובכ"א

דברים אחדים

איתא בבראשית רבה (נח ח), אמר רבי אלעזר וכו' כל מי שהוא מברר מקחו של צדיק, כאילו מקיים עשרת הדברות, ע"כ. ואמר בזה אאמו"ר זצ"ל (בהקדמה לספר 'אחשבה לדעת') שעשרת הדברות הם היו עקרו של מעמד הר סיני שצריכים לזכור תמיד, והצדיק הוא הממשיך המסורה מדור דור ומחבר השלשלת של בני ישראל מאז מעמד הר סיני ועד היום הזה, ולכן מי שמחזק ומסייע להצדיק כאילו מחזק ומעמיד המעמד של הר סיני בדור הזה, ע"כ.

ונאים הדברים למי שאמרם, אבינו זצ"ל אשר מאז ימי צעירותו התאבק בעפר כל גדולי התורה והחסידות, והיה חכם הלומד מכל האדם, ששאב וספג היסודות והמאמרים מכולם, והיה מברר מקחם של כל הצדיקים מדור הקודם ומדורנו, ומבארם דלה לרבים, והיה מיחידי הסגולה שזכה להמשיך מעמד הר סיני, לא רק לתלמידיו שהיו קשורים אליו בעבותות של אהבה, אלא לכל הדור ולכל החוגים בכל קצוי תבל, שהוצק חן בשפתותיו בהיות לו שפה מיוחדת ועשירה המתקבלת על הלבבות, והיו דבריו תמיד ערבין על שומעיהן בין צעירי הצאן ובין זקנים, בין תלמידי חכמים מופלגים ובין בעלי בתים, ונתקיים בו מאמרם ז"ל (ילקוט קהלת תתקפ"ט) כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, ולכל אחד היה נדמה כאומתו לברר לו חלקו המיוחד לו.

ולכן מה נכבד היום הזה, כי זכינו ללכת בעקבי דרכיו ולברר מקחו של הצדיק, וברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה להוציא לאור עולם מקצת מן המעיין המתגבר של שיעוריו ושיחותיו, מחדושו ורעיונותיו אשר שפע מדילי, ומאשר בירר מקחם של אחרים, הטעימם והאירם עד שנקראו על שמו ונעשו לתורתו כמאמרם ז"ל (ע"ז י"ט).

סדרנו הדברים לפי סדר הפרשיות, וחילקנו הספר לשני מדורים, מאמרי דעת ומוסר, ופנינים יקרים. חלק המאמרים נלקח רובו משיחות הקודש שהיה מוסר בכל מוצאי שבת קודש בביתו בעת סעודת מלוה מלכה קרוב לשלשים שנה, לבחורים משיבת בית יוסף דגייטסהעד, ובו היה מוסר דברי חיזוק והתעוררות וכל יסודות הנצרכים לחובת האדם בעולמו, ונתקיים אצל הבחורים 'ושמרו בני ישראל את השבת' מלשון 'ואביו שמר את הדבר', שהיו יושבים ומצפים כל השבוע לשמוע דבר ה', שדיבורים אלו היו כמים קרים על נפש עייפה, להנחותם לששת ימי המעשה המקבלים קדושה משבת קדשך ולהדריכם באופן העבודה לחיי יום יום, חלק נוסף הוא ממה שהיה דורש בשבת בבוקר בישיבתו תפארת יעקב במעמד הקידוש, שגם שם היה מלמד מוסר הנלמד מן הפרשה לחובת השעה.

חלק הפנינים שהוא אוצר בלום של רעיונות והערות וביאורים מראשוני הראשונים ועד האחרונים, נלקח בעיקר משיעורי חומש רש"י שהיה מוסר בישיבתו הק' ישיבת "תפארת יעקב" מדי יום ביומו, ובמשך יותר מכ"ח שנים כולם שוים לטובה אשר עמד בראשה מעת הווסדה ועד הסתלקותו היה מוסר שיעורים אלו, מלבד שעורו הקבוע בגפ"ת, בכדי

פרקי חיים

תולדות והליכות חיי מו"ר הגה"צ רבי חיים שאול קויפמאן זצלה"ה

צדיקים יש להם תאוה, ומהי תאוותן - הקב"ה
(בראשית רבה מא, א)

איש סגולה, עובד ה', נקי כפיים, רב תבונות, אציל המדות, נפש נקי וצדיק, איש האשכולות, ת"ח מובהק, מעיין המתגבר, פה מפיק מרגליות - אלו מקצת מן המעלות ששחו הבריות אחר מיטתו של מורנו ורבנו המופלא, הגה"צ רבי חיים שאול קויפמאן זצ"ל, ראש ישיבת תפארת יעקב דגייטסהעד ומח"ס משחת שמן, וכולהו איתנייהו ביה. כי היה רבנו זצ"ל שלם ותמים במעשיו, וכל ימיו היו חטיבה אחת לייחד את קונו ולהשלים רצונו, עבד נאמן לקונו אשר בכח מעלת נפשו הנאצלה ועמלו הרב עלה ונתעלה בכל מדה נכונה, זכה וזיכה את הרבים וקירב לבבות ישראל לאביהם שבשמים.

מו"ר נולד ביום ז' שבט תרח"צ לאביו הרה"ח רבי משה קויפמאן זצ"ל ולאימו מרת שפרה רויזא ע"ה, מיוצאי עיר קשאנוב שבגליציה אשר עקרו לברלין. שמו נקרא ע"ש אבי אימו הרה"ח רבי חיים שאול שאנדארף זצ"ל, שהי' מגזע אראלים ותרשישים, ונו"נ להגה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זי"ע. אבות המשפחה היו חסידים ואנשי מעשה הקשורים מדורות לחצר הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז ובניו הקדושים, והיו דבקים באורחותם ונוהגים במנהגי צאנז.

איש חסיד וישר היה ר' משה קויפמאן זצ"ל, מתמיד ובעל חסד דגול, שאמונתו ובטחונו היו נר לרגליו, וקידש שם שמים בכל הליכותיו. רבות קנה מו"ר זצ"ל מאביו הגדול ומיסודות חייו הנעלים, ואמנם נתייתם מאביו בימי בחרותו, אך קניני הנצח ויסודי האמונה והבטחון אשר קיבל ליווהו לאורך ימים.

את עיקר חינוכו קיבל רבנו בת"ת ובישיבה שבעי"ת גייטסהעד שבארץ אנגליה, לשם עקרה משפחתו עם פרוץ המלחמה הנוראה, ובה ישב עד אחרית ימיו. גם במעלליו התנכר נער, וכבר כנער צעיר בלט ביושר לבבו, בפרישותו מתענוגות עוה"ז, ובשקידתו העצומה. בעיקר זכור לבני התקופה מדותיו הטהורות במ נצטיין, ושמו שהלך לפניו כבעל מדות נפלא, והעידו שפעם ניסוהו שוב ושוב ולא הצליחו בשום פנים להביאו לידי כעס ורוגז, והוא נער צעיר.

שנות בחרותו עברו עליו בישיבת גייטסהעד המעטירה בה הסתופף בצל ראשי הישיבה המפורסמים הגאון רבי לייב גורביץ והגאון רבי לייב לופיאן זכר צדיקים לברכה, ובה רכש שערי למוד התוה"ק והשקפת המוסר. הרבה קנה גם מצדיקי החסידות, ובראשם מהרה"ק רבי יואל מסאטמר זי"ע אשר זכה לחסות בצילו בכמה הזדמנויות, ובהם שבוע ימים ששה יחדיו על סיפון האניה. כן ינק מהרה"ק מבעלזא זיע"א, מהרה"ק רבי איציק'ל וחתנו רבי יענקל'ע

לו מקום לרצות להגיע למה שחברו הגיע, כי הוא אינו מחויב לעשות רק את המוטל עליו ולא יותר, וכשיצטרף בדרך זו יזכה לסייעתא דשמיא ויראה הצלחה בכל מעשיו לו ולזרעו אחריו.

ותן חלקנו בתורתך

והגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בהקדמה לספרו אבן האזל (ח"ג) מדבר בענין זה, ומביא מספר המגיד משל למה הדבר דומה, לחנות בית מרקחת המוכרת תרופות מסוגים שונים, ובאופן כללי ישנם שני סוגי רפואות, יש תרופות כלליים המותרים לכל אדם, כגון כדורים משככי כאבים וכדומה שכל אחד יכול לבא ולקנותם ואינו צריך להציג מרשם רופא. ויש תרופות שמיועדים רק לאנשים מסוימים, שכשהם נצרכים אליהם ורשם הרופא מרשם שנותן להם זכות לרכוש התרופה הזו. וכל בר דעת מבין מעצמו שאם יבוא אחד ויתלונן על הרוקח שאינו מספק לו תרופה האסורה לו, לא יטה אף אחד אוזנו לתלונתו ויסתכלו עליו כשוטה, שהרי הוטל תרופה שלא נצרך לו מסכן את עצמו.

והנמשל הוא כי התורה הקדושה נקראת סם חיים, והיא היא כללות התרופה לתחלואי הנפש, והיא המוציאה אותם מתחת שעבוד היצר הרע, אלא, שכמו שברפואת הגוף ישנם תרופות כלליות השייכות לכל אדם, וישנם תרופות השייכות לחולים מיוחדים, כן היא התורה הקדושה, שיש בה עצות כלליות שכל איש ישראל יכול לאתחזק בהם כדי להציל נפשו מן היצר הרע ותחבולותיו, וע"ד שאמר חכמינו (מנחות פח.) מה יעשה אדם וינצל מחבלו

של משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. ולעומת זה ישנם אופני התרפאות מסוימים שבהם אין יד הכל שוה כלל, אלא שצריך כל אדם בפרטיות לבחון מצבו באיזה דרך לבחור, כי כאמור ישנם כאלו שמוכשרים יותר ללמוד בעיון ויש המרכיבים בלימוד בקיאות, ולעומתם יש מי שנמשך ללימוד הלכה למעשה וכן הלאה כל חד נפסם שיעוריה דיליה.

ושמעתי סיפור ש הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל הגיע לשבות שבת אחת שהיתה שבת מברכין החודש, בעל רבו כ"ק אדמו"ר רבי ישראל מטשארטקוב זצ"ל, שכירוע היה נערץ ונקדש בעיני כל גדולי דורו, ובין הבאים לחצר קדשו היו רבנים וגאונים וכלי קודש לרוב. והאדמו"ר מטשארטקוב נהג כמנהג צדיקי בית רחוק שהתפללו בחדרם המיוחד ולא יצאו לביהמ"ד להתפלל עם הקהל, ובאותה שבת קודם ברכת החודש יצא הרבי מחדרו וכיבד את הגר"מ לעבור לפניו התובה למברכין החודש ותפלת מוסף, ולאחר התפלה כשנכנס הגר"מ אל רבו להתברך בשבתא טבא, הראהו הרבי פנים שוחקות והביע הנאה וקורת רוח מרובה מתפלתו שהיתה בנועם ובמתקנות, והפליא בפניו כמתמהמה שלא ידע על כוחו היפה בתפלה. וכשמע הגאון זאת הביע שאלתו שאם כן אולי רצונו של רבי שאשאר כאן לשמש כש"ץ קבוע.

ובתשובה לשאלתו גם לו הרב הקדוש. אספר לך עובדא דהוה אצל הרבי רבי זושא מאניפולי זצ"ל, שכירוע ערך גלות שנים רבות שבהם היטלטל בין כפרים ועיירות ותיקן נשמות תועות לזכה

ונסחאות שונות בתפילה, וכי לא היה נאה יותר אם היו כולם מתפללים בנוסח אחיד. והשיב לשואל, משל למה הדבר דומה לצבא מדינה שיש בה פלוגות שונות שלכל אחת יש תפקיד אחר, כמו חיל הים וחיל רגלי וחיל האוויר וכדומה, וכמובן שאין כאן שאלה למה לא ילחמו כולם באופן אחד, כי כך הם דרכי מלחמה, שכל אחד עוסק בתפקיד שלו, ובין כולם מנצחים המלחמה. וזהו ענין שינוי הנוסחאות בתפלה, כי כידוע מהוזהר הק' ששעת התפלה היא שעת מלחמה שהאיש הישראלי מנהל מלחמה נגד היצר הרע, וכמו שבניהול מלחמה יש לכל פלוגה האופן והדרך לנהל המלחמה על הצד היותר טוב, כן הוא בעבודת התפלה שכל נוסח והנהגה דומה לפלוגת חיילים שעליה לעבוד באופן השייך אליה, וכשכל אחד עוסק בדרך שלו, אזי בין כולם נעשית המלאכה ומשיגים התכלית לקדש שם שמים בעולם.

ובאמת יש לדעת שבזמנינו שגלות הרעת שולטת בתקופה, אין אתנו יודע איזוהי הדרך השייכת לשורש נשמתו, ומה היא המטרה שלשמה ירד לזה העולם, וכימי הנביאים ובזמן שבית המקדש היה קיים. היתה השראת השכינה גלויה לעין כל, והיתה התגלות אלוהית שגילתה לכל יהודי לשם איזה מטרה הורידו נשמתו לעולם הזה ובאיזה עבודה עליו לאתחזק. וכמו שפירש הגר"א מה שמבקשים בסיום התפילה 'שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך', ולכאורה מה ענין 'חלקנו בתפלה אחת. וביאר, שהמושג 'חלקנו בתורתך' הוא החלק בתורה המיועד לכל אחד בנפרד מה שאין לחברו חלק בזה כלל,

ובין טלטוליו הגיע פעם אחת לעיר מסוימת שהרב שם היה גאון עצום ומופלג, וכשנכנס הרבי רבי זושא לבית המדרש עמד הרב והתפלל בדברי תורה עם אנשיו, והר"ז ישב מן הצד כעני פשוט והקשיב לדבריו. וכעבור שעה קטנה הרגיש הרב באורח העני שהגיע וניגש אליו ושאלו על מעשיו ומה הוא יודע, והשיב לו הר"ז כענווה הנני יודע להתפלל, ומידי דברו עמו גילה לו כמה סודות עמוקים בתפילה. וכשמע הרב דיבורים גבוהים כאלו נאחו התפעלות גדולה, ואמר אל הרבי, אם כך גדולה כח התפילה, אפסיק להגיד שיעורים ואעמוד כל היום בתפילה, ונענה לו הר"ז, אין מחשבה זו נכונה, כי לכל אחד יש תפקיד מסוים שלשם כך נשלח לזה העולם, התפקיד המיוחד לי הוא עבודת התפילה, אבל התפקיד שלך הוא הרבצת התורה ואין לערוב התפקידים.

ובעובדא זו פנה האדמו"ר מטשארטקוב אל הגר"מ שפירא ואמר לו, אני אוזח בעבודת התפלה, אבל אתה תפקידך להרביץ תורה לעדרים ותרבה תורה והוראה בישראל.

וביותר אמורים הדברים בפרטי הדרכים בעבודת ה', שישנם דרכים כלליים שבהם אוזחים כולם כאחד, כמו עצם חובת התפלה שכל ישראל יחידיו מקיימים עבודה זו, רק שכל עדה וקהילה באופן ובדרך שקיבלה מאבותיה ורבותיה האיך להתפלל, וכל אחד ואחד צריך לבחון עצמו לדעת מה היא הדרך המיוחדת אליו.

וטמפור שהחפץ חיים זצ"ל נשאל פעם על זה שיש כמה מנהגים שונים וכמה